

İSMET ÖZEL

Türkiye'nin yüzde doksan dokuzu Müslüman mı?

CUMHURİYET rejimi "okul" adını verdiği resmi eğitim kurumlarında (yalnız medreseye değil, mektebe de son vermişlerdi) din karşıtı olmasına gerekçe sağlayabilecek zihni delilleri olmayan, buna karşılık dine bağlı olmayı küçültücü sayan genç insan taburları oluşturdu. Bu taburların elemanları kendilerine "gâvur, kâfir, zındık, giderek ateist" denilmesine asla rıza göstermeyen; fakat dinin pratik yanıyla herhangi bir irtibatları olduğunu göstermeyi de kesinlikle reddeden konumda idiler. Bunun sebebi Türkiye Cumhuriyeti devletinin etnik ve politik bakımdan müslümanlığa tutunma mahkumiyeti altında oluşu ve devletin Birinci Cihan Harbi galipleri karşısında müslüman kültüre istinat etmediğini kanıtlama mükellefiyeti altında bulunuydu.

Yirmiyedi yıl ekseriyyeti sultası altında tutan ekalliyyet zikrettiğimiz bu taburlardan güç alarak hükmünü yürüttü. Yeni devletin yeni "devşirme"leri enderundan değil okuldan "çıkma" idiler. Türkiye'nin demokratik uygulamaya geçmesi bu "şibih Osmanlı" yöntemin bütün topluma teşmiline yolaçtı. Demokrat Parti reayanın askeri mevkie yükselme şartlarını değiştirme denemesi yaptıysa da bu çaba 27 Mayıs 1960 ihtilâliyle akamete uğradı. Hayır, devlet devşirme usulünden vazgeçmeyecek, reayayı her kademedeki karar mevkiinden uzak tutacaktı. Sanki şöyle deniyor gibiydi: Reaya askeri sınıfa bileğinin hakkıyla, meşru bir yükselme yolunu takip ederek geçmeye kalkışmamalıdır; reayayı askeri sınıfa terfi ettirme tekeli ve imtiyazını 27 Mayıs'la yerini pekiştirmiş ekalliyyet elinde bulundurmalıdır.

Ekalliyyetin nüfuzundan hiçbir şey kaybetmeyişi, bilakis 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 müdahaleleriyle gücüne güç katışı doğrudan doğruya ülke hayatında müslümanlara mahsus kültürün yeniden üretiminin yolunu tıkamak suretiyle gerçekleşiyordu. Oysa 1950 sonrasında hızını artırarak devam eden toplum hayatının modernleşmesi yüzyıllarca benimsenmiş "olağan" müslümanlıktan farklı bir müslümanlaşmayı da beraberinde getirmişti. 90'lı yıllara gelindiğinde, Türkiye'de etno-politik müslümanlığın yanısıra bir de sosyo-ekonomik müslümanlık var denilebilirdi. Olağan müslümanlığın da devam ettiğini düşünürsek ülkemizde "Ben müslümanım" diyen insanların en az beş ayrı kategori meydana getirdikleri gözlemlenebilecektir. Üstelik "ben müslümanım" sözü her kategorinin bir diğeriyle ortak özelliğini vurgulamak üzere değil, bir ayrımı dile getirmek üzere söylenmektedir. Bunun sebebi zikrettiğimiz müslümanlık kategorilerinin ekonomik, sosyal, politik, etnik ve tarihi zaruretlerin eseri oluşudur.

Bu kategorilerden sadece biri itikadi bir yoğunluğun merkezden muhite yayılması suretiyle ortaya çıkmış olsaydı öteki kategorileri kendi anaforu içine çekebilirdi. O zaman Türkiye'nin yüzde doksan dokuzu müslümandır denildiğinde bir gövdeden, bir bedenden sözedilmiş olurdu. Bugün Türkiye'deki müslümanlık farklı kategorileriyle göze çarpıyor. Dolayısıyla bir bütünü işaret etmiyor.